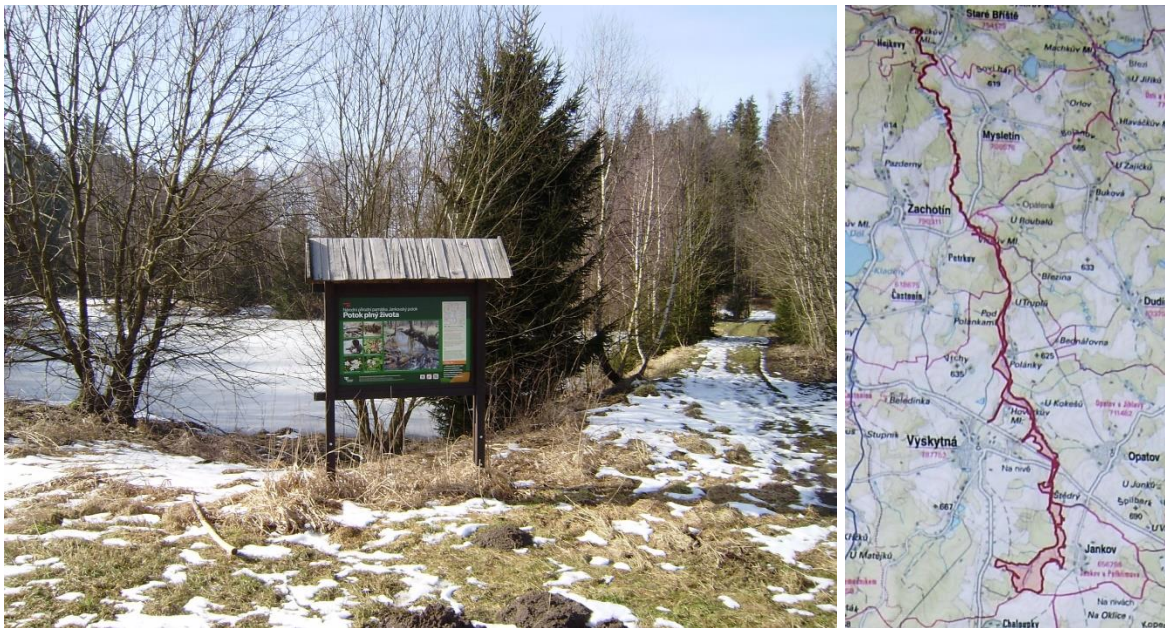

Přírodní rezervace v katastru obce Jankov

Na katastrálním území obce Jankov se nacházejí 2 přírodní rezervace, které zároveň patří mezi evropsky významné lokality. Tou první je „Národní přírodní památka Jankovský potok“, druhou je lokalita „U Milíčovska“.

I. Národní přírodní památka Jankovský potok byla vyhlášena r. 1992 a zahrnuje údolní nivu Jankovského potoka v délce asi 13 km od pramenů u obce Jankov až po osadu Hojkovy v katastru obce Mladé Bříštle. Chráněné území má rozlohu 72 ha, celé ochranné pásmo zahrnuje 384,5 ha. Nařízením Kraje Vysočina v r. 2018 byla na horním toku potoka zřízena přírodní rezervace „Prameniště Jankovského potoka“, která se rozkládá na katastrech vsí Jankov, Vyskytná a Opatov.

Označení přírodní lokality pod Jankovem při cestě do Vyskytné (foto únor 2021)

Naučná tabule s označením ohrožených (nebo už vyhynulých) druhů rostlin a živočichů

V minulosti byl potok opravdu plný života, jak uvádí i naučná tabule s označením přírodní rezervace. V potoce se vyskytovala perlorodka říční, mihule potoční, rak říční, ve vodách a přilehlých mokřinách čolek horský a obecný, ropucha obecná, skokan krátkonohý, v okolí toku lovila vydra říční. Na přilehlých loukách rostla vzácná rosnatka okrouhlostá, vachta trojlistá, tolije bahenní, prstnatec májový, všivec ladní aj. Z ptáků se tu vyskytoval ledňáček říční, skorec vodní, konipas horský, bramborníček hnědý aj.

Až do 60. let minulého století potok volně meandroval, hospodáři louky kolem potoka ručně kosili a seno se odtud ručně vynášelo. Pak přišla doba meliorací, aby do zamokřených luk mohla vjet technika, potok se napřimoval, neboť meandry toku překážely. A tak život z rychle proudícího potoka začal unikat, z okolních luk mizela pestrost fauny a flory, louka „Matějkovna“ byla úplně vyschlá. Po čase začalo okolí potoka zarůstat olšinami, ostřicemi a nálety.

Potřeba chránit mizející tvářnost krajiny a také výstavba vodní nádrže Švihov na Želivce, která se měla stát zásobárnou pitné vody pro Prahu, vedla k vyhlášení zdejší chráněné přírodní rezervace. V letním období po několik sezón kempovali v katastru Jankova ochránci přírody, kteří se pustili do obnovy horního toku Jankovského potoka a pravidelně vyžívali přilehlé louky. I po vyhlášení přírodní rezervace je potřeba o celou údolní nivu Jankovského potoka stále pečovat, a tak brigády na čištění toku, kosení břehů a sklizení posečené trávy pokračují. Ochránci přírody se také pokusili vypustit do potoka perlorodka říční, ale ukázalo se, že její populace už tu není životaschopná.

Informační tabule nedaleko prameniště horního toku Jankovského potoka a část meandrujícího toku v přilehlých loukách.

Vzpomínka J. P.: „Jako děti jsme my, kluci a holky, kolem r. 1950 chodili s vědrem na vodu do Jankovského potoka „na raky“. Rukama jsme šmátrali v prohlubních břehů a kořenech stromů a snad se nestalo, že bychom se někdy vraceli s prázdnou. Doma jsme raky naházeli do vařící vody, kde zčervenali, a pak jsme se sešli venku na zídce, vyklepávali jsme račí klepeta a pochutnávali si. Často jsme si také přinášeli škeble z perlorodky říční a hráli si s nimi. Vzpomínám, že brzy zjara se okolí potoka žlutlo blatouchy a běhalo sasankami. Před Božím tělem stačilo seběhnout na louky s pestrobarevným kvítím kolem potoka a brzy jsme měli košíček plný květů, které jsme pak sypali při Božím těle ve Vyskytné na cestu od jedněch oltářů k dalším. Vzpomínám i na „babky rosničky“, které sehnuté chodily po lukách a vyhledávaly nějaké rostlinky. Od rodičů jsme se dozvěděli, že jsou to Pražačky, které tu hledají léčivou a masožravou rosnatku okrouhlostou.“

II. Přírodní rezervace „U Milíčovska“,

evropsky významná lokalita v katastru obce Jankov, byla vyhlášena chráněným územím v r. 1993 na ploše 6,1 ha. Nachází se v těsné blízkosti hlavního evropského rozvodí, nedaleko silnice Pelhřimov – Jihlava (proti samotě U Vašíčků), v nadmořské výšce 656-662 m. Patří už k úmoří Černého moře. Leží v mělké pramenné míse přítoků Jedlovského potoka, do kterého se zdejší luční a lesní potůčky a stružky slévají.

Naučná tabule přírodní rezervace U Milíčovska s mapkou

Tato rezervace ochraňuje **luční rašeliniště** s vzácnými druhy rostlin a živočichů. V části, která je nejzamokřenější, rostou keřové vrby a ostřice. V dalších částech rašeliniště se vyskytuje z chráněných rostlin prstnatec májový, rosnatka okrouhlostá, vachta trojlistá, tolije bahenní, kozlík dvoudomý, všivec lesní, hadí mord, suchopýr úzkolistý aj., z náletů pak vrba a bříza bělokorá. Z ptáků v rezervaci hnízdí bekasína otavní, z dalších živočichů se tu vyskytuje čmelák luční, mravenec rašelinný a různé druhy pavouků.

Pohled na rašeliniště v předjaří 2021

Zdejší chráněné rašeliniště je jedním z mnoha chráněných rašelinišť ve zdejší oblasti, v sousedství v katastru Milíčova se nacházejí rašeliniště „Na Oklice“ a „U Svitáku“, v katastru Dušejova rašeliniště „Chvojnov“, v Hojkově pozůstatky kdysi rozsáhlého „Hojkovského rašeliniště“, opačným směrem pak „Šimanovské rašeliniště“.

Kde se tu vzalo tolik rašelinišť? Víme, že naše vrchovinná oblast je prameništěm množství potoků, potůčků a stružek, které jako by stékaly ze střechy domu na dvě strany, vlastně jsou

neseny a plynou na sever do Severního moře a na jih do Černého moře. Prameny a pramínky vyvěrající zde ze země vytvořily při svých horních tocích během dlouhého vývoje prameniště rašeliniště, vlastně trvale zamokřená místa s hojností nejrůznějších rostlin a keřů. Jejich odumřelé části se ve spodních vrstvách za nepřístupu vzduchu rozkládají a přetvářejí se v rašelinu.

Už v dávných dobách se o naši oblasti píše, že ji pokrýval mohutný česko-moravský pomezí hvozď, v němž se nacházelo jen pár světlejších míst, palouků a bažin (vlastně rašelinišť). Podle pověstí se v mnoha z nich utopil pocestný, voják, hospodář s potahem, nebo dokonce celá svatba. Berme proto pozůstatky rašelinišť jako místa, do kterých je vepsaná historie krajiny.

Některá rašeliniště měla mocnost několik desítek centimetrů, jiná až jeden metr, některá dokonce až 3 metry. V 2. polovině 19. století se přišlo na to, že když rašelina vyschne, může se používat i k topení. A tak se v celé naší oblasti rozvinulo borkování, které pokračovalo i v počátcích 20. století.

Borkování rašeliny

Je to výroba drobných cihel z rašeliny, kterými se po vyschnutí dalo topit. V Jankově se rašelina na borky těžila z luk „V Jankovsku“, které navazují na dnešní chráněnou přírodní rezervaci „U Milíčovska“, vlastně kdysi tyto rašelinné louky tvořily jeden celek. Rašelinu na borky tu zpracovávala i rodina mé babičky z Jankova č. 14, Marie Borkové, narozené r. 1888. Na půdě se pak dochovala i forma na borky, kterou používali.

Forma na borky, dochovaná v chalupě č. 14 v Jankově, nyní předaná do muzea v Humpolci.

Postup výroby borek podle vyprávění babičky:

Nejprve se místo, kde se rašelina měla těžit, muselo odvodnit, tj. středem místa se udělala rýha, kterou se přebytečná voda odvedla někam do potůčku. Pak se místo nechalo vyschout. Z místa se poté odebírala rašelinná hmota a pěchovala se do formy, což byla jakási dlouhá truhla s uchy na koncích a uprostřed po stranách. Uvnitř byla příčkami rozdělena na několik dílků, což měly být budoucí cihličky k topení, borky. Ta naše forma měla 15 dílků. Forma se nejdříve vysypala jehličím, aby rašelina šla vyklápat. Když byla všechna rašelina do truhly napěchovaná, vynesla se na suché místo, truhla se obrátila dnem vzhůru a borky vypadly. Ty se pak skládaly na sebe s velkými mezerami, aby dobře vysychaly. Po vyschnutí se přivezly domů, kde pod kolnou ještě dál vysychaly, anebo se jimi už dalo topit v kamnech jako pozdějšími cihličkami z koksů. Několik kusů borek jsme měli ještě dlouho na půdě, dobře si je vybavuji.